

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Юрікова Вікторія Сергіївна,
провідний фахівець кафедри парламентаризму
Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

Вступ. Корупція в Україні пронизує всі сфери суспільних відносин і є найголовнішою перешкодою подальшого розвитку держави. Це явище має політичну сутність, що обумовлено особливим зв'язком корупції з державною владою. Влада породжує корупцію, і, водночас, прагне подолати її. Повне корумпування суспільних відносин у сфері публічної влади означає крах держави, а повне викоренення корумпованих зв'язків є неможливим, виходячи з соціальної сутності як корупції, так і влади. Наразі найбільш піддатливими до політичної корупції є органи боротьби з цим явищем – правоохоронна та судова системи. Це відбувається тому, що маючи вплив від владних та політичних інституцій та внутрішню корумпованість, ці структури не можуть належним чином застосовувати заходи протидії з нею [1, с. 101]. Таким чином, центральні органи державної влади незаконно впливають на діяльність правоохоронних і судових органів, що своєю чергою призводить до послаблення захисту прав і свобод людини та громадянина з боку держави.

На сьогодні розв'язання проблеми корупції є одним із пріоритетів для українського суспільства на сучасному етапі його розвитку. Досягнення успіху в цьому процесі є передумовою для формування в суспільстві довіри до влади, зростання економічного потенціалу держави, покращення добробуту громадян [2, с. 403]. Такий результат неможливо досягти без належної протидії корупції.

Метою роботи є висвітлення деяких аспектів протидії корупції в центральних органах державної влади.

Матеріали і методи. Проблеми протидії корупції в Україні досліджували у своїх працях такі вчені: Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. А. Гошовська, О. О. Дудоров, М. Й. Коржанський, М. І. Мельник, В. О. Навроцький, В. В. Сташис, М. І. Хавронюк, В. І. Шакур та ін. У роботі було використано методи аналізу, синтезу, порівняння, дедукції, індукції.

Результати і дискусія. Корупція залишається одним з найбільш небезпечних соціальних явищ, а заходи, що вживаються для її подолання з боку держави, бажаного результату поки що не дають. Це обумовлено тим, що діяльність органів протидії корупції зосереджена переважно на виявленні правопорушень серед осіб, уповноважених на виконання функцій держави, як супроводжується низьким рівнем ефективності взаємодії таких органів, недосконалістю інформаційно-аналітичного забезпечення та процедури притягнення винних осіб до відповідальності.

Для запобігання та протидії корупції в Україні функціонує антикорупційна система, яка має переважно превентивний характер і орієнтована на створення в суспільстві ефективних механізмів запобігання та протидії корупції. 14 жовтня 2014 року було прийнято нові закони України № 1700-VII «Про запобігання корупції» та № 1699-VII «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», якими врегульовано основні питання, пов'язані з антикорупційною політикою, діяльністю Національного агентства з питань запобігання корупції, а також інших суб'єктів на яких поширюється дія цих законів [2, с. 403–404]. Законом України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII «Про Національне антикорупційне бюро України» до Кримінального кодексу (КК) України було внесено низку змін, зокрема в примітці до ст. 45 КК України визначено перелік корупційних кримінальних правопорушень, а Законом України від 29 червня 2021 року № 1576-IX «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на

виконання функцій держави або місцевого самоврядування» в примітку до ст. 45 КК України було внесено зміни, якими також передбачено перелік кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Ці нововведення обумовлені потребою протидії корупції не лише цивільно- чи адміністративно-правовими засобами, а й кримінально-правовими [3, с. 147]

Законодавець також встановив заборону на звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення корупційних кримінальних правопорушень і кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, на підставі ст. 45, 46, 47, 48 КК України та від покарання чи його відбування на підставі ст. 74, 75, 79, 81, 86, 89, 91 КК України, що є одним з ефективних кримінально-правових засобів протидії корупційним виявам. У такий спосіб було окреслено напрям державної політики у сфері протидії корупції – посилення відповідальності й утвердження принципу невідворотності покарання [3, с. 147; 4].

Таким чином, з моменту прийняття Закону України «Про запобігання корупції» органи державної влади здійснили низку ефективних заходів, спрямованих на запобігання корупції та зниження її рівня в Україні. Серед таких заходів слід виокремити встановлення кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень, заборону звільнення від кримінальної відповідальності, покарання та його відбування за вчинення зазначених вище правопорушень, затвердження алгоритму дій суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», під час надходження їм пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка [2, с. 405].

Незважаючи на проведену вагомую роботу щодо зниження рівня корупції в Україні, необхідно продовжити проводити ті заходи, які були розпочаті, а також утвердити нові механізми подолання та усунення корупційних ризиків, пов'язаних зі службовою діяльністю осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування [2, с. 405].

Нині питання політичної корупції в Україні не вирішено. М. І. Мельник з цього приводу зазначає, що неспроможність знайти політичний компроміс або

політичне рішення нагальної суспільної проблеми, постійні політичні зради, політичне переслідування опонентів з використанням правоохоронних органів, ухвалення лобістських державних рішень, застосування в політичній діяльності такого способу досягнення мети, як підкуп – усе це свідчить, що в основі діяльності носіїв політичної влади лежать намагання отримати особисту вигоду (матеріальну чи політичну, яка потім також конвертується в матеріальну) [5, с. 68].

Корупція в Україні пронизує всі сфери вироблення та реалізації державної політики, всі гілки влади, всі державні органи. Однак найнебезпечнішим є те, що корупція дедалі більше політизується – стає характерною рисою діяльності головних центрів прийняття політичних і державних рішень, які є похідними та визначальними для функціонування публічної влади, розподілу та використання суспільних ресурсів (коштів, землі та іншої нерухомості, отримання державних замовлень на виконання робіт, залучення інвестицій тощо), реалізації принципу верховенства права, утвердження соціальної справедливості [5, с. 69].

Ефективна протидія корупції можлива за умови системного підходу, поєднання профілактичних, правоохоронних і репресивних заходів. За багатьох складових успішна реалізація антикорупційної політики можлива винятково за наявності політичної волі керівництва держави. Саме політична воля визначає зміст, а отже – ефективність інших чинників протидії корупції і, таким чином, ефективність протидії корупції загалом. З метою визначення найоптимальніших заходів протидії корупції в центральних органах державної влади було здійснено аналіз деяких наукових праць [6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14], на підставі чого констатовано, що основними напрямками протидії корупції в центральних органах державної влади є: 1) створення ефективного законодавчого механізму, яким буде врегульовано підстави та межі правоохоронної діяльності у цій сфері; 2) реформування у сфері оподаткування (зменшення податкового тиску на підприємців та інших фізичних осіб, спрощення порядку стягнення податків, розширення сфери застосування фіксованих платежів); 3) запровадження

принципу гласності державної служби (призначення на посади, конкурсний відбір, звітування тощо); 4) підвищення ефективності громадського контролю за законністю діяльності центральних органів державної влади; 5) формування ефективної та сучасної системи інформаційного обміну між органами протидії корупції; 7) підвищення ефективності міжнародного співробітництва у сфері боротьби з корупцією; 8) формування прозорих і ясних правил здійснення державних закупівель, приватизації, оренди державного майна.

Висновки. Наразі в Україні створені умови для викорінення корупції і не просто задекларовано наміри запобігання та протидії корупції, а реально виявлено політичну волю у вищих органах державної влади щодо проведення повного реформування всієї антикорупційної системи України.

Боротьба з корупцією повинна мати системний підхід. Подолати корупцію у певній сфері державної влади без впливу на інші її складові дуже складно. Протидіяти та запобігати корупції необхідно на всіх рівнях державної влади, зосереджуючи увагу на центральних (вищих) органах державної влади, які своїми повноваженнями впливають на правоохоронні, судові та інші органи влади, що призводить до послаблення захисту прав і свобод людини та громадянина з боку держави, а отже, й до погіршення економічної та соціальної ситуації в Україні.

Література

1. Юрікова В. С. Політична корупція: сутність та особливості. *30 років незалежності України: досягнення, виклики, перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 10 верес. 2021 р.). Київ, 2021. С. 101–102.

2. Юріков О. О. Проблеми реалізації антикорупційної політики в Україні. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9–10 груд. 2021 р.). Київ, 2021. С. 403–406.

3. Юріков О. О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням за вчинення корупційних кримінальних правопорушень і кримінальних

правопорушень, пов'язаних з корупцією, на підставі угод. *Нове українське право*. 2021. № 5. С. 146–151.

4. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України з метою невідворотності покарання за корупційні кримінальні правопорушення: пояснювальна записка до проекту Закону України від 23 лют. 2021 р. № 5137. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71209.

5. Мельник М. І. Політична корупція: сутність, чинники, засоби протидії. *Національна безпека і оборона*. 2009. № 7. С. 67–72.

6. Агеев В. Н. Противодействие «государственной коррупции»: зарубежный опыт. *Следователь*. 2014. № 8. С. 114–117.

7. Боднарчук О. Г. Боротьба з корупцією в Грузії: досвід для вивчення та наслідування в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. № 71. С. 349–356.

8. Марчук М. П. Основні напрями державної політики щодо протидії корупції в Україні. *Young Scientist*. 2016. № 3 (30). С. 470–473 (Серія «Юридичні науки»).

9. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія. Київ : КНТ, 2008. 368 с.

10. Новіков О. В. Сучасний стан протидії корупції в системі публічного управління. *Юридична наука: виклики і сьогодення: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 8–9 черв. 2018 р.)*. Одеса, 2018. С. 93–97.

11. Новіков О. В. Протидія корупції в умовах формування багаторівневого територіального публічного управління в Україні: теоретико-методологічний аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 1 (4). С. 129–133.

12. Суббот А. І., Дем'янчук Ю. В. Засоби протидії та запобігання корупції в умовах реформування законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 113–117.

13. Суббот А. І. Костенко В. М. Шляхи покращання правового забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 1. С. 115–120.

14. Чемерис І. В. Зарубіжний досвід протидії корупції в системі державного управління. *Стратегічні пріоритети*. 2015. № 3 (12). С. 110–118.